

Høringssvar om Udkast til bekendtgørelse om tilskud til udtagning af arealer til etablering af klimalavbunds- og kvælstofvådområdeprojekter

HØRINGSSVAR, J.NR. 2025 – 23397

INDHOLD

1	Baggrund	1
2	Bemærkninger	1
3	Konkrete forslag:	4
4	Afrunding	5

1 Baggrund

COWI arbejder som rådgiver på en lang række klimalavbunds- og kvælstofvådområdeprojekter, også som en del af Grøn Trepert (GTP). Vi takker for muligheden for at afgive høringssvar på ovenstående bekendtgørelse. Klima-lavbunds- og kvælstofvådområdeprojekter er helt centrale redskaber i forhold til at skabe et renere vandmiljø og reducere udslippet af kulstof fra landbruget, og dermed helt centrale i aftalen om Grøn Trepert. Men Grøn Trepert handler også om at sikre natur, biodiversitet og drikkevand. Regeringen skriver selv (24.06 2024) at: *'Indsatserne i aftalen vil reducere sektorens udledninger af drivhusgasser og bidrage til at indfri Danmarks 2030-klimamål samt sikre bedre vilkår for natur, biodiversitet, vandmiljø og drikkevand'*.

I respekt for kampen om pladsen i vort pressede land og i respekt for statens og skatteydernes penge, vil vi derfor hermed slå et slag for, at Bekendtgørelsen sikrer mest mulig synergi med disse overordnede mål i treparten, herunder tilgodeser mulighederne for at forbedre forholdene for natur og biodiversitet og skabe sammenhængende naturområder. Og vi læser, at Natur og biodiversitet med Bekendtgørelsen og vejledningen 'skrives ud' af indsatserne i KLP og N-vådområderne.

2 Bemærkninger

En række ændringer i bekendtgørelsen vil efter vores opfattelse reducere ordningernes synergi med andre hensyn, herunder særligt natur og biodiversitet. Dermed trækker ændringerne i en anden retning end det er besluttet med Grøn Trepert, og vi ser derfor et stort behov for, at det fremlagte forslag justeres inden ordningen, gøres tilgængelig.

Vi har følgende overordnede bemærkninger:

- 1 Aftale om et Grønt Danmark og Aftale om Implementering af Aftalen om et Grønt Danmark understreger, at formålet med den grønne trepart også er at fremme natur og biodiversitet, herunder "at aftalen skal bidrage til 20% beskyttet natur" samt at forventningen er, at lavbundsindsatsen vil give 70.000 ha beskyttet natur. I bekendtgørelsen er biodiversiteten intet sted nævnt. Her står direkte, at bekendtgørelsen alene har til formål at reducere drivhusgasudledningen og fjerne kvælstof.
- 2 Vi mener, at det er i strid med aftaleteksten i Grøn Trepert, at natur og biodiversitet på denne vis skrives ud af formålsparagraffen, § 2. Grøn Trepert sigter netop mod at skabe grundlaget for en arealomlægning, der sikrer et godt vandmiljø, sænker klimabelastningen og samtidig giver langt mere plads til naturen og bedre vilkår for biodiversitet, hvilket bør afspejles i ordningens formålsparagraf.
- 3 Det virker stærkt uhensigtsmæssigt at vi bruger meget store arealer samt statens og skatteborgernes penge på alene at bidrage til at løse to problemer (CO₂ og Næringsstoffer/Klima og havmiljø), når vi for næsten samme penge, på samme arealer, også kunne bidrage væsentligt til at løse Biodiversitetskrisen.
- 4 Vi har brug for randarealer til at sikre store sammenhængende naturarealer og for at sikre en ekstensiv forvaltning. Derfor er det uhensigtsmæssigt, at omkostningseffektiviteten sænkes betragteligt.
- 5 Det virker urealistisk, at projekterne skal færdiggøres på kun 2 år. Dette risikerer at medføre fejl og negative konsekvenser for natur og miljø. Mange meget store projekter kræver væsentlige afværgeforanstaltninger og skal formentlig realiseres gradvist i forskellige delområder, og Bekendtgørelsen skriver ikke noget om at ændre på anlægsperioden. Der stilles således ofte vilkår om, at anlæg skal ske i perioden august-november aht. fugle, padder mm. Tidspres under detailprojekteringen vil medføre en øget risiko for, at kvaliteten af projekterne forringes og synergieffekter og naturforhold nedprioriteres.
- 6 Vi ser det som værende positivt, at den nye ordning reducerer kravet til kulstofindhold således, at minimum 50 pct. af projektområdet skal være beliggende på kulstofrige lavbundsjord med minimum 6 pct. organisk kulstofindhold lavbundsjord jf. §8 nr. 2
- 7 Vi ser det som positivt med en løbende ansøgningsfrist.
- 8 COWI henstiller til, at Projekterne kan 'bypasse' lange tidskrævende Miljøkonsekvensvurderinger, hvis der alene er tale om projektering på dyrkede marker og kulturrenge i ringe tilstand. Dette ville spare dyrebar tid, penge og CO₂, som i ventetiden vil tabes til atmosfæren.
- 9 Forundersøgelser bør (skal) dog altid indeholde oplysninger om naturforhold herunder projektarealets naturtilstand på ansøgningstidspunktet (§11 stk 2), samt beskrivelser af projektets konsekvenser for naturforhold (§ 11, stk 5). Projektbeskrivelsen skal efter vores mening indeholde en redegørelse for, at

projektet lever op til betingelserne i bekendtgørelsens § 10, herunder at det tilføjes, at projektet ikke medfører en væsentlig negativ effekt på eksisterende § 3-beskyttet natur, bilag IV-arter, habitatnaturtyper mv.

- 10 Vurderingen skal efter vores overbevisning også redegøre for projektets betydning for naturpotentialet, så de ikke bliver en barriere for at skabe god, næringsfattig natur, når vi om kort tid også skal leve op til Naturgenopretningsforordningen mm. Dette understøttes af Miljøvurderingsrapporten i høringsmaterialet, som bl.a. indskærper i deres vurdering at: 'Der skal være særlig fokus på de naturtyper, der ikke tåler lejlighedsvis oversvømmelse af næringsrigt vand' og 'For Habitatdirektivet og Naturgenopretningsforordningen gælder, at udtagningsordningen ikke må være til hinder for opnåelse af gunstig bevaringstilstand for naturtyper og arter'.
- 11 Lavbundsprojekter, som placeres i forbindelse med områder, hvor der allerede findes et højt realiseret biodiversitetspotentiale, bør give en fravigelsesmulighed i forhold til projektets omkostningseffektivitet. Jævnfør Udkast til vejledning til Klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter 2025 kan Styrelsen dog fravige ovenstående beløbsgrænser for omkostningseffektiviteten efter en konkret vurdering.
- 12 Hvis omkostningseffektiviteten reduceres til 1.700 kr. pr. kg. Kvælstof vil muligheden for at inkludere randarealer omkring kvælstofprojektområderne reduceres. Det vil påvirke muligheden for at skabe store sammenhængende områder, der også tilgodeser natur og biodiversitet. Synergien forsvinder, og ordningerne vil ikke fremme projekter i overensstemmelse med Grøn Trepert. Vi foreslår, at projekter jf. §10 stk. 4 skal kunne anses som omkostningseffektive, hvis den højere omkostningseffektivitet betyder, at projektet har en væsentlig effekt i forhold til at fremme bedre og mere sammenhængende natur. Eksempler kan bl.a. være øgede randzoner mhp. at dele af kvælstofomsætningen sker i randzonerne, og vådområdets tilførsel af kvælstof derfor mindskes. Dette fordrer bedre naturhensyn og beskytter eksisterende natur. Derudover vil randarealerne i sig selv være eller udvikles til værdifuld natur og samtidigt bidrage til at sikre en større sammenhæng i naturen og skabe mulighed for en mere effektiv naturforvaltning, f.eks. ved at inddrage højbundsarealer, der er nødvendige for forvaltning med helårsgræssende dyr.
- 13 Mange lavbunds- og vådområdeprojekter vil blive placeret i ådale eller andre lavbundsarealer, som enten allerede rummer værdifuld natur, eller som med de rette tiltag og forvaltning, kan udvikles til natur. Mange arealer er beliggende i områder, som biodiversitetsforskerne har peget på til fremtidens 30% beskyttede natur i Danmark. Projekterne skal derfor udarbejdes, så eksisterende værdifuld natur sikres, og potentialet for bedre og mere sammenhængende natur fremmes. Der er reelt en risiko for, at de områder, som kunne og burde være etableret som god, ny, sammenhængende natur nu bliver rensningsanlæg uden væsentligt naturpotentiale.
- 14 COWI opfordrer til, at Styrelsen tilføjer assisterende naturgenopretningstiltag i både KLP og N-vådområdeprojekter, som vægtede kriterier for at fravige nævnte beløbsgrænser. Vi foreslår, at der lægges vægt på, om projekterne

fremmer eksisterende og potentielle naturforhold, ved at gennemføre specifikt projekterede biodiversitetstiltag i projektet. Det kan f.eks. være: Fjernelse af næringsrig topjord, opfyldning af alle grøfter i fuld længde for at sikre dyrenes frie passage, tørveskrab for at blotte næringsfattig jord og skabe tidvist våde lavninger, etablering af supplerende vandhuller til gavn for padder, fugle og insekter, udlægning af sten og dødt ved som rasteområder for padder og krybdyr, og genskabe trykvandspåvirkede vældområder samt sikring af sammenhængende randarealer med både højbund og lavbund så de understøtter ekstensiv helårsgræsning.

- 15 Der henvises også til det store overlap mellem eksisterende § 3 beskyttet natur og de indtegnede skitseprojekter for lavbundsprojekter og kvælstofvådområder. I disse tilfælde vil projekterne ikke kunne gennemføres under hensyn til naturbeskyttelsesloven medmindre, der kan dokumenteres en generel naturforbedrende effekt. For at dette kan lykkedes, og dermed for at store dele af omlægningsplanerne kan lykkedes, er det nødvendigt at tilskudsordningerne tager højde for at natur ved vurderingen af omkostningseffektiviteten.

3 Konkrete forslag:

Der bør i bekendtgørelsen lægges mere vægt på at sikre, at tilskudsordningen via tildelingskriterier og krav til projekterne fremmer synergier med natur og biodiversitet. Dette kan fx gøres ved f.eks. at indsætte følgende tekstafsnit i nævnte §§:

- 16 i§ 1 om bekendtgørelsens anvendelsesområde efter de to første punkter om drivhusgas og kvælstof: "3) Fremme af natur og biodiversitet"
- 17 § 7, stk. 3: Tilføje et punkt 5: "5) projektområder, der har potentiale til væsentlige forbedringer for biodiversitet" – Vurderet f.eks. ud fra placering i Biodiversitetsrådets kort over forslag til 30% sammenhængende natur i Danmark, HNV-score eller lignende.
- 18 §§ 8 og 9: Her bør i begge punkter også nævnes et projektkriterie om biodiversitet, f.eks. et punkt 4 under begge §: "4) Projekter, der samlet set fremmer biodiversiteten"
- 19 § 11: Der bør indsættes krav (ikke "bør" men "skal") om at en forundersøgelse skal indeholde en vurdering af konsekvenser på natur, fx suppleret med et yderligere punkt udover de 8 nævnte: "Beskrivelse af projektets konsekvenser for natur og biodiversitet". Punkt 4) bør suppleres med krav om, at projektets effekter på natur og biodiversitet vurderes på lige fod med de andre nævnte krav til effektvurderinger.

Disse ændringer bør tilsvarende gennemføres i vejledningen.

4 Afrunding

COWI mener, at Grøn Trepert og de deraf afledte virkemidler bør gennemføres bredt, med fokus på at sikre synergier, så vi får det optimale udbytte, økonomisk og naturmæssigt. Da vi står midt i en akut biodiversitetskrisen, er det essentielt, at

natur og biodiversitet ikke 'drukner' i vandmiljø- og klimaprojekter. Med det fremsendte forslag til bekendtgørelse sker desværre netop en uheldig forenkling af formål og virkemidler. Det betyder, at det efterfølgende bliver langt mere vanskeligt og dyrt at sikre biodiversiteten og skabe mere sammenhængende natur.

COWI håber, at ovenstående bemærkninger tages til efterretning – og forhåbentlig kan de bidrage til, at der skabes en ny og mere helhedsorienteret tilskudsmodel, hvor hensyn til natur og biodiversitet vejer lige så tungt som de øvrige formål, og kan kompensere for en evt. nedgang i omkostningseffektivitet.